

AKADEMSKA SAMOEFIKASNOST STUDENATA – PILOT STUDIJA

Milana Dražić¹, Jasmina Kovačević², Boris Kovačević³

^{1,2}Univerzitet u Beogradu, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd, Srbija

³Zavod za vaspitanje dece i omladine, Beograd, Srbija

¹drazicmilana67@gmail.com, ²kovacjasminka@gmail.com, ³boriskovacevic635@gmail.com

Kratak sadržaj: Cilj ovog istraživanja bio je ispitivanje akademske samoeфикаsnosti studenata. Rezultati prikazani u ovom radu predstavljaju deo šireg istraživanja usmerenog na ispitivanje akademske samoeфикаsnosti studenata Univerziteta u Beogradu. Uzorak istraživanja obuhvatio je 40 studenata ženskog pola, prosečne starosti od 24 godine ($M=24.13$, $SD=2.75$), koji pohađaju osnovne, master i doktorske akademske studije. Za procenu akademske samoeфикаsnosti korišćena je Skala akademske samoeфикаsnosti (The Academic Self-Efficacy Scale; Chemers et al., 2001, prema Hemade et al., 2025), sačinjena od 9 stavki koje se vrednuju na sedmostepenoj Likertovoj skali. Viši skorovi ukazuju na izraženiji osećaj akademske samoeфикаsnosti. Rezultati ovog istraživanja pokazuju visok nivo akademske samoeфикаsnosti studenata ($M=5.58$, $SD=1.21$), pri čemu je ona najizraženija u domenima organizacije učenja i pripreme za ispite, dok su istraživačke veštine procenjene kao relativno slabije. Analiza pokazuje da studenti svih nivoa studija ispoljavaju visok stepen akademske samoeфикаsnosti, bez statistički značajnih razlika među grupama ($H=5.85$, $p=.05$). Ipak, primećeno je da studenti doktorskih akademskih studija postižu najviše rezultate ($M=6.52$, $SD=0.49$), što može ukazivati na viši nivo akademske zrelosti. Niži skor studenata master studija ($M=5.20$, $SD=1.07$) u odnosu na studente osnovnih studija ($M=5.49$, $SD=1.29$), može se tumačiti povećanim akademskim zahtevima i prelaskom na kvalitativno drugačiji koncept studiranja, koji podrazumeva veći stepen samostalnosti, istraživačkog rada i prilagođavanja novim oblicima učenja. Zaključuje se da akademska samoeфикаsnost predstavlja značajan prediktor uspešnosti studenata, te da visokoškolske ustanove treba da teže stvaranju podsticajnog akademskog okruženja koje će doprineti njenom razvoju i osnaživanju.

Кljučne reči: akademska samoeфикаsnost, studenti, visokoškolske ustanove

ACADEMIC SELF-EFFICACY OF STUDENTS – A PILOT STUDY

Abstract: The aim of this paper was to examine the academic self-efficacy of students. The results presented in this paper are part of a broader research project exploring academic self-efficacy among students at the University of Belgrade. The research sample comprised 40 female students, with a mean age of 24 years ($M=24.13$, $SD=2.75$), enrolled in undergraduate, master's, and doctoral academic programmes. Academic self-efficacy was assessed using the Academic Self-Efficacy Scale (Chemers et al., 2001, ac Hemade et al., 2025), which consists of nine items rated on a seven-point Likert scale. Higher scores indicate a stronger sense of academic self-efficacy. The results indicate a high level of academic self-efficacy among students ($M=5.58$, $SD=1.21$), with the highest scores in areas related to learning organisation and exam preparation, while research skills were rated as relatively weaker. The analysis showed that students at all levels of study demonstrated a high degree of academic self-efficacy, with no statistically significant differences between groups ($H=5.85$, $p=.05$). However, doctoral students achieved the highest scores ($M=6.52$, $SD=0.49$), suggesting a higher level of academic maturity. The lower scores observed among master's students ($M=5.20$, $SD=1.07$) compared to undergraduate students ($M=5.49$, $SD=1.29$) may be due to increased academic demands and the transition to a qualitatively different study concept, which requires greater independence, research engagement, and adaptation to new learning formats. Academic self-efficacy can be considered a significant predictor of students' academic success, and higher education institutions should aim to create a stimulating academic environment that fosters its development and strengthening.

Key Words: academic self-efficacy, students, higher education institutions

1. UVOD

Akademska samoeфикаsnost studenata odnosi se na njihovo uverenje u sopstvenu sposobnost da uspešno izvršavaju zadatke i postižu dobre rezultate, što značajno utiče na njihova akademska postignuća [1,2,3]. Pored toga, može postojati recipročan odnos između akademske samoeфикаsnosti i akademskog uspeha, pri čemu dobri rezultati dodatno jačaju studentska uverenja o sopstvenim sposobnostima [4,5]. Studenti sa visokim nivoom samoeфикаsnosti postavljaju ambicioznije ciljeve [6,7], istrajno rade na njihovom ostvarivanju i, suočeni sa preprekama, aktivno traže efikasne strategije za njihovo prevazilaženje. Nasuprot tome, studenti sa nižim nivoom samoeфикаsnosti češće odustaju jer im je teže prevazići poteškoće u učenju i ostvarivanju akademskih ciljeva [6].

Visokoškolske ustanove igraju ključnu ulogu u razvoju akademske samoeфикаsnosti, jer oblikuju način na koji studenti doživljavaju sopstvene sposobnosti u izvršavanju akademskih zadataka. Aktivno uključivanje studenata u

programe koji im pružaju autentične zadatke i zahtevaju primenu znanja i veština u različitim situacijama može značajno doprineti jačanju njihove akademske samoeфикаsnosti [8].

Cilj ovog rada bio je da se ispita nivo akademske samoeфикаsnosti studenata. Rezultati prikazani u ovom radu predstavljaju deo šireg istraživanja usmerenog na istraživanje akademske samoeфикаsnosti studenata Univerziteta u Beogradu.

2. METOD RADA I REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Za procenu akademske samoeфикаsnosti studenata korišćena je Skala akademske samoeфикаsnosti (The Academic Self-Efficacy Scale; Chemers et al., 2001, prema Hemade et al., 2025). Ovaj instrument namenjen je za ispitivanje stepena uverenja studenata u sopstvene akademske sposobnosti. Skala obuhvata 9 stavki koje se odnose na različite aspekte akademskog funkcionisanja. Odgovori se vrednuju na sedmostepenoj Likertovoj skali, pri čemu vrednost 1 označava potpuno neslaganje, a vrednost 7 potpuno slaganje sa navedenim tvrdnjama. Viši skor ukazuje na izraženiji osećaj akademske samoeфикаsnosti, odnosno snažnije uverenje studenata u sopstvenu sposobnost uspešnog izvršavanja akademskih zadataka [1]. Na nivou skale akademske samoeфикаsnosti u celini registrovana je visoka pouzdanost ($\alpha = .94$).

Uzorak istraživanja obuhvatio je 40 studenata. Svi ispitanici bili su ženskog pola, prosečne starosti od 24 godine ($M=24.13$, $SD=2.75$). Od ukupnog broja ispitanika 85% studenata školovalo se na budžetu. Kada je reč o nivou studija, 62.5% ispitanika pohađalo je osnovne akademske studije, 22.5% master akademske studije, dok je 15% ispitanika bilo na doktorskim akademskim studijama (Tabela 1).

Tabela 1 – Struktura uzorka studenata prema stepenu studija

Studenti		f	%
Stepen studija	OAS	25	62.5
	MAS	9	22.5
	DAS	6	15

OAS – osnovne akademske studije; MAS – master akademske studije; DAS – doktorske akademske studije; f – frekvencija; % - procenat

Podaci prikupljeni u istraživanju obrađeni su uz pomoć statističkog programa SPSS (Statistics for Windows 26). U analizi su primenjene metode deskriptivne statistike. Prosečan skor izračunat je na nivou celokupne skale. Za dobijanje rezultata korišćen je Kraskal-Volisonov test.

U skladu sa ciljem istraživanja, dobijeni rezultati ukazuju da je prosečan nivo akademske samoeфикаsnosti studenata na relativno visokom nivou ($M=5.58$, $SD=1.21$). Najviši skor zabeležen je na stavkama „Znam kako da vodim beleške“ ($M=5.90$, $SD=1.60$) i „Znam kako da učim da bih postigao/la dobre rezultate na testovima“ ($M=5.90$, $SD=1.30$), dok je najniži zabeležen kod stavke „Dobar/ra sam u istraživanju i pisanju radova“ ($M=4.97$, $SD=1.58$). Međutim, čak i taj rezultat nalazi se u okviru pozitivnih vrednosti (Tabela 2).

Tabela 2 – Deskriptivni pokazatelji Skale akademske samoeфикаsnosti u celosti i po stavkama

	Min	Max	M	SD
Skala akademske samoeфикаsnosti u celosti	2	7	5.58	1.21
1. Znam kako da organizujem svoje vreme da bih završio/la zadatke.	2	7	5.40	1.65
2. Znam kako da vodim beleške.	2	7	5.90	1.60
3. Znam kako da učim da bih postigao/la dobre rezultate na testovima.	3	7	5.90	1.30
4. Dobar/ra sam u istraživanju i pisanju radova.	2	7	4.97	1.58
5. Smatram da sam vrlo dobar/ra student/kinja.	1	7	5.30	1.64
6. Obično postižem dobre rezultate u školi i akademskim zadacima.	2	7	5.55	1.48
7. Razumem akademske zadatke koje dobijam.	3	7	5.88	1.26
8. Smatram da je akademski rad na univerzitetu zanimljiv.	2	7	5.48	1.58
9. Vrlo sam sposoban/na da postignem uspeh na univerzitetu.	2	7	5.85	1.30

Min – minimalna vrednost; Max – maksimalna vrednost; M – srednja vrednost; SD – standardna devijacija

Tabela 3 – Deskriptivni pokazatelji akademske samoeфикаsnosti u odnosu na stepen studija

Studenti		N	Min	Max	M	SD
Stepen studija	OAS	25	2	7	5.49	1.29
	MAS	9	4	7	5.20	1.07
	DAS	6	6	7	6.52	0.49

OAS – osnovne akademske studije; MAS – master akademske studije; DAS – doktorske akademske studije; N – broj ispitanika; Min – minimalna vrednost; Max – maksimalna vrednost; M – srednja vrednost; SD – standardna devijacija

Prosečni skorovi prikazani u Tabeli 3 ukazuju da studenti osnovnih (M=5.49, SD=1.29), master (M=5.20, SD=1.07) i doktorskih studija (M=6.52, SD=0.49) pokazuju visok nivo akademske samoeфикаsnosti. Visok nivo akademske samoeфикаsnosti je posebno izražen kod studenata doktorskih studija. Normalnost raspodele podataka ispitana je Šapiro-Vilk testom, koji je pokazao da empirijska distribucija mera na poduzorku studenata osnovnih studija ($W=0.87$, $p=.004$) statistički značajno odstupa od modela normalne raspodele. Zbog toga je za utvrđivanje razlika između grupa studenata korišćen neparametrijski Kraskal-Volisov test, čiji rezultati pokazuju da razlike između grupa nisu statistički značajne ($H=5.85$, $p=.05$).

3. ZAKLJUČAK

Samoeфикаsnost igra ključnu ulogu u oblikovanju akademskih postignuća, motivacije i pristupa učenju kod studenata [8]. Uočeno je da je nivo akademske samoeфикаsnosti studenata visok te da postoji značajna povezanost između akademske samoeфикаsnosti i akademskih postignuća [9]. U okviru ovog istraživanja, primećen je visok nivo akademske samoeфикаsnosti, pri čemu studenti najviše samopouzdanja iskazuju u organizaciji učenja i pripremi za ispite, dok istraživačke veštine predstavljaju relativno slabiju, ali i dalje pozitivnu oblast njihove samoeфикаsnosti.

Pojedine studije ukazuju da se akademska samoeфикаsnost može menjati tokom vremena, pri čemu studenti od prve do završne godine studija beleže značajan rast akademske samoeфикаsnosti, samopouzdanja i primene strateških pristupa učenju [4,10,11]. Naši nalazi pokazuju da ispitanici na svim nivoima studija ispoljavaju visok stepen akademske samoeфикаsnosti i da između njih ne postoje statistički značajne razlike. Međutim, uočava se da je akademska samoeфикаsnost posebno izražena kod studenata doktorskih studija, što može ukazivati na viši stepen akademske zrelosti i samouverenosti stečene kroz dugotrajno akademsko iskustvo. Nasuprot tome, nešto niži skor zabeležen kod studenata master studija u odnosu na studente osnovnih studija može se objasniti većim akademskim zahtevima i složenijim zadacima, kao i činjenicom da master studije predstavljaju kvalitativno drugačiji koncept učenja i istraživačkog rada, na koji je studentima potrebno određeno vreme da se prilagode.

Ipak, ograničen broj ispitanika i neujednačena struktura uzorka smanjuje mogućnost generalizacije rezultata, što naglašava potrebu za daljim ispitivanjima na većem uzorku uz primenu složenijih metodoloških pristupa.

4. LITERATURA

- [1] Hemade, A., Malaeb, D., Alhuwailah, A., Helmy, M., Barakat, M., Hallit, R., ... & Fekih-Romdhane, F. (2025). *The 9-item Academic Self-Efficacy (ASE) scale: validity, reliability and measurement invariance across sexes and six Arab nations*. Scientific Reports, 15(1), 12620. <https://doi.org/10.1038/s41598-025-96896-6>
- [2] Zajacova, A., Lynch, S. M., & Espenshade, T. J. (2005). *Self-efficacy, stress, and academic success in college*. Research in higher education, 46(6), 677-706.
- [3] Vasile, C., Marhan, A. M., Singer, F. M., & Stoicescu, D. (2011). *Academic self-efficacy and cognitive load in students*. Procedia - Social and behavioral sciences, 12, 478-482. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.02.059>
- [4] Honicke, T., & Broadbent, J. (2016). *The influence of academic self-efficacy on academic performance: A systematic review*. Educational research review, 17, 63-84. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2015.11.002>
- [5] Wu, H., Guo, Y., Yang, Y., Zhao, L., & Guo, C. (2021). *A meta-analysis of the longitudinal relationship between academic self-concept and academic achievement*. Educational Psychology Review, 33(4), 1749-1778.
- [6] Ahmad, A., & Safaria, T. (2013). Effects of self-efficacy on students' academic performance. Journal of educational, health and community psychology, 2(1), 22-29.
- [7] Cheng, P. Y., & Chiou, W. B. (2010). *Achievement, attributions, self-efficacy, and goal setting by accounting undergraduates*. Psychological reports, 106(1), 54-64. <https://doi.org/10.2466/pr0.106.1.54-64>
- [8] Van Dinther, M., Dochy, F., & Segers, M. (2011). *Factors affecting students' self-efficacy in higher education*. Educational research review, 6(2), 95-108. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2010.10.003>
- [9] Kolo, A. G., Jaafar, W. M. B. W., & Ahmad, N. B. (2017). *Relationship between academic self-efficacy believed of college students and academic performance*. IOSR Journal of humanities and social science (IOSR-JHSS), 22(1), 75-80. <https://doi.org/10.9790/0837-2201067580>
- [10] Cassidy, S. (2012). *Exploring individual differences as determining factors in student academic achievement in higher education*. Studies in higher education, 37(7), 793-810. <https://doi.org/10.1080/03075079.2010.545948>

- [11] Isiksal, M. (2010). *A comparative study on undergraduate students' academic motivation and academic self-concept*. The Spanish Journal of Psychology, 13(2), 572-585.